

19/00488

Avdelningen för administration
Internationella sektionen
Annika Lindberg

Finansdepartementet
Cc: Miljödepartementet
103 33 Stockholm

Samberett med TS, AG, VO, ES, UA

E-post:

finansdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

m.registrator@regeringskansliet.se

Mot ett hållbart EU 2030

Sammanfattning

- SKL välkomnar den ambitionshöjning för genomförandet av Agenda 2030 kommissionen förespråkar genom diskussionsunderlaget och särskilt att lokala och regionala myndigheter och arbetsmarknadens parter framhålls som nyckelaktörer i arbetet med Agenda 2030.
- Utan hjälp från lokal och regional nivå kan 65 procent av de globala målen inte nås. Därför måste lokala och regionala nivån erkännas i arbetet med Agenda 2030, i EU såväl som runt om i världen.
- SKL uppmanar medlemsstaterna och Europaparlamentet att föra in agendans perspektiv i nästa långtidsbudget och i sektorsprogrammen så att det i förlängningen går att koppla nationella och regionala program inom exempelvis sammanhållningspolitiken till de globala målen. Diskussionsunderlaget Mot Ett hållbart EU 2030 presenteras sent, men utan nämnda koppling kommer EU inte att klara målen.
- SKL efterfrågar en uppföljare till tillväxt- och sysselsättningsstrategin Europa 2020-strategin, som ligger i linje med ambitionerna i Agenda 2030 och de globala målen.
- Framtidsscenario ett, som innebär en övergripande EU-strategi för Agenda 2030, ligger i linje med det SKL och våra medlemmar länge har efterlyst. Eftersom diskussionerna om EU:s ambitioner med agendan först nu tagit fart anser SKL dock att det finns flera praktiska genomförandeproblem med en sådan strategi. SKL tror därför att en kombination av de tre olika framtidsscenarierna är den realistiska vägen framåt.
- EU är en global, tongivande aktör i världen och världens största biståndsaktör. Därför är EU en central aktör i arbetet med de globala målen inom och utanför EU. SKL ser dock inte det renodlade framtidsscenario tre som ett alternativ i det framtida genomförandet, eftersom det vore att helt förbise principen om universalitet i agendan.

Inledning

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) är en intresse- och arbetsgivarorganisation som representerar samtliga 290 kommuner och 20 regioner i Sverige.

För att Agenda 2030 ska genomföras framgångsrikt krävs ett ”glokalt” förhållningssätt. Det krävs förståelse för hur de lokala förutsättningarna påverkas av det globala sammanhanget och att det lokala agerandet får globala konsekvenser. De globala målen måste ses som en helhet, där ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter har samma tyngd och där ingen lämnas utanför. Förändringskraften finns att hämta i dessa bärande principer i Agenda 2030.

Lokala och regionala myndigheter globalt bidrar genom sina uppdrag som välfärdsaktörer till implementeringen av stora delar av agendan och de globala målen. Kommuner och regioner genomför politiken och förändrar samhället, är länken mellan medborgare och myndighet och är de mest lämpade att förena de globala målen med verkligheten på lokal nivå.

Enligt den europeiska paraplyorganisationen Council of European Municipalities and Regions, CEMR, kan 65 procent av de globala målen inte nås utan hjälp från lokal och regional nivå. Därför måste lokala och regionala nivån erkännas i arbetet med Agenda 2030, i EU såväl som runt om i världen.

Partnerskap och flernivåstyre

För att nå målen i Agenda 2030 krävs breda partnerskap. Medlemsstater måste samverka och samarbeta för att målen ska kunna nås, gränsöverskridande utmaningar ska kunna lösas och globaliseringens effekter ska kunna åtgärdas. Agendan förutsätter också breda partnerskap inom medlemsstater. Lokala och regionala nivån måste samverka sinsemellan och med myndigheter, näringslivet, akademien, civilsamhället och medborgarna. Att betona är också vikten av flernivåstyre, det vill säga att lokal, regional, nationell, EU- och internationell nivå samspelar i förverkligandet av politiken.

EU är en enande kraft inom Europa, men också en global, tongivande aktör i världen. De frihandelsavtal som EU förhandlar är inte bara betydande för den globala handeln utan också för de globala målen.

EU är också världens största biståndsaktör. Demokratiska och transparenta institutioner på olika samhällsnivåer är en viktig grund i utvecklingsarbetet och i arbetet med Agenda 2030. Stärkt kapacitet hos partnerländer förbättrar möjligheterna att skapa långsiktiga och hållbara resultat. Flera europeiska kommuner och regioner är engagerade i internationella samarbeten som bidrar till demokratisk utveckling och stärkt kapacitet på lokal och regional nivå i andra länder.

Otydlig process

SKL välkomnar kommissionens diskussionsunderlag som är ett heltäckande och ambitiöst underlag. För att möjliggöra en dialog och att en framtida implementeringsstrategi ska få en demokratisk och heltäckande förankring, bör kommissionen öppna ett offentligt samråd eller en annan form av strukturerad dialog med intressenter om diskussionsunderlaget. Underlaget riskerar annars att bli en papperstiger.

Kommissionen bör också förtydliga hur diskussionsunderlaget kopplar till övriga framtidsprocesser, såsom diskussionen om en ny tillväxt- och sysselsättningsstrategi efter år 2020.

Det är mycket viktigt att nästa kommission omedelbart fortsätter arbetet med EU:s genomförande av Agenda 2030.

Tidsplan

SKL beklagar att diskussionsunderlaget har presenterats sent. Om diskussionsunderlaget hade presenterats samtidigt som förslagen till EU:s nästa långtidsbudget och förslagen till sektorsprogram, hade det funnits mer tid att diskutera EU:s ambition inom Agenda 2030 och finansieringen av EU:s hållbarhetspolitik inom nästa programperiod. SKL uppmanar trots detta medlemsstaterna och Europaparlamentet att föra in agendans perspektiv i förhandlingarna om EU:s nästa långtidsbudget och i sektorsprogrammen så att det i förlängningen går att koppla nationella och regionala program inom exempelvis sammanhållningspolitiken till de globala målen.

SKL och våra medlemmar har länge efterfrågat en tydligare koppling mellan EU:s långtidsbudget, fonder och program och de globala målen.

En ny tillväxt- och sysselsättningsstrategi efter 2020

SKL anser att Europa 2020-strategin har satt en trovärdig och ändamålsenlig ram för den innevarande programperioden. Många av Sveriges kommuner och regioner har integrerat målsättningarna i Europa 2020-strategin i sina utvecklingsplaner, verksamhetsplaner och årsbudgetar och det finns ett strategiskt uppföljningsarbete kopplat till dessa. Detta har medfört ett strukturerat arbetssätt som kopplar lokala och regionala satsningar till gemensamma europeiska målsättningar. SKL har därför också länge efterfrågat en uppföljare till tillväxt- och sysselsättningsstrategin Europa 2020 som ligger i linje med ambitionerna i Agenda 2030 samt har ett starkt fokus på jämställdhet och den sociala dimensionen inom EU.

Den europeiska planeringsterminen bör därmed också vägledas av en övergripande strategi för ett hållbart EU 2030.

Pågående lokalt och regionalt arbete

Svenska kommuner och regioner har lång erfarenhet av ett sammanhållet hållbarhetsarbete, som inbegriper de ekonomiska, miljömässiga och sociala hållbarhetsaspekterna. Arbetet bedrivs inom ramen för kommunerna och regionernas kärnuppdrag. Våra medlemmar har inkluderat de globala målen i centrala styrdokument för kommunen/regionen, i exempelvis flerårsplan och budget, hållbarhetsprogram och översiktsplaner.

Flera regioner reviderar nu sina regionala utvecklingsstrategier, så kallade RUS:ar, och många tar i dessa reviderade strategier avstamp i Agenda 2030. Exempel på detta är Västra Götalandsregionen och Region Kronoberg.

Det är viktigt att dessa lokala och regionala insatser inte hämmas av strategier eller handlingsplaner som tas fram på nationell- eller EU-nivå.

SKL beklagar att EU:s fonder och program för nästa programperiod inte utgår ifrån Agenda 2030 på ett tydligare sätt. Ett synligt Agenda 2030-perspektiv i EU:s fonder och program skulle stödja och komplettera de satsningar som redan pågår på lokal och regional nivå.

Fyra utgångspunkter

I diskussionsunderlaget identifieras fyra utgångspunkter som bedöms viktiga för en hållbar framtid:

- Från en linjär till en cirkulär ekonomi.
- Hållbarhet från jord till bord.
- Framtidssäkra energikällor, byggnader och transporter.
- En socialt rättvis omställning.

I dessa utgångspunkter är det viktigt att inte glömma bort lokala och regionala myndigheters specifika roller och uppdrag. När det kommer till cirkulär ekonomi är lokala och regionala myndigheter drivande, exempelvis genom satsningar som rör den smarta staden eller den cirkulära staden. Covenant of Mayors är ett initiativ som samlar över 7000 lokala myndigheter i arbetet med att genomföra EU:s klimat- och energimål. Många lokala och regionala myndigheter arbetar för att bli helt fossilfria eller klimatneutrala, genom att bland annat se över infrastruktur, kollektivtrafik, fordonsflottor, energikällor och offentliga byggnaders energiprestanda.

Lokala och regionala myndigheter arbetar även för att säkra ekosystem och en biologisk mångfald samt respektera art- och habitatsdirektivet inom EU.

SKL vill framhålla den territoriella dimensionen av en socialt hållbar övergång. Det finns olika riskfaktorer inom olika regioner. En övergång måste ske samtidigt som

jämlika möjligheter erbjuds alla i övergången. SKL påminner om betydelsen av den europeiska pelaren för sociala rättigheter i detta arbete, samtidigt som att den ska genomföras med full respekt för den svenska arbetsmarknadsmodellen, där autonoma och ansvarstagande arbetsmarknadsparter ansvarar för lönebildningen och villkor som rör anställningen, garanteras i allt fortsatt arbete på det social- och arbetsrättsliga området.

När det kommer till horisontella utgångspunkter eller faktorer som underlättar genomförandet av Agenda 2030 vill SKL understryka till exempel hållbara offentliga upphandlingar och innovationsekosystem. Hållbar offentlig upphandling är en viktig drivkraft som i sin tur förutsätter fortsatt utveckling av EU:s ekodesignkrav, standarder, informationssystem för livscykeldata et cetera. Det är viktigt med olika slags samarbeten mellan forskning, näringsliv och offentlig sektor, där lokala och regionala myndigheter medverkar, för både utveckling, utprovning och spridning av lösningar.

Ramverken som EU tar fram bör så långt möjligt vara teknikneutrala, i relation till klimatnytta och hållbarhet, eftersom det ofta finns flera olika potentiella tekniker och lösningar.

Framtidsscenarioer

Kommissionen presenterar i diskussionspapperet tre framtidsscenarioer som inte ska förstås som heltäckande eller ömsesidigt uteslutande. De bygger samtliga på principen om partnerskap och flernivåstyre. Mest trolig väg framåt är en blandning av dessa ”idealtyper/-modeller”. SKL välkomnar denna utgångspunkt.

Framtidsscenario ett

Framtidsscenario ett innebär en övergripande EU-strategi för hållbarhetsmodellen. Åtgärder som EU och medlemsstaterna vidtar ska samordnas och övervakas med hjälp av tidsbundna mål för 2030. Detta framtidsscenario ligger i linje med det SKL och våra medlemmar länge har efterlyst. Det är en viktig signal att EU gör en övergripande strategi bindande, om ambitionen är rätt. EU kan och borde gå i bräschen i Agenda 2030-arbetet globalt.

SKL ser dock praktiska genomförandeproblem med en sådan strategi. Förhandlingarna om långtidsbudgeten och nästa programperiod har redan kommit långt. Långtidsbudgeten och samtliga sektorsprogram kan vara slutförhandlade när EU är redo att presentera en implementeringsstrategi.

Utkasten till EU:s långtidsbudget och sektorsprogrammen ger inte tydligt uttryck för målsättningarna i Agenda 2030. Kommuner och regioner som i projekt vill arbeta med målsättningarna i Agenda 2030 kan få problem att få tillgång till EU-medel eftersom EU:s program inte har en tydlig referens till Agenda 2030. Det vore bra om agendans perspektiv fördes in i nästa långtidsbudget och i sektorsprogrammen så att det i

förlängningen går att koppla nationella och regionala program inom exempelvis sammanhållningspolitiken till de globala målen.

Flera medlemsstater inbegripet lokal och regional nivå har redan påbörjat sitt Agenda 2030-arbete. En svensk, nationell handlingsplan för Agenda 2030 åren 2018-2020 beslutades av regeringen i juni 2018 och ett förslag till Sveriges fortsatta genomförande presenterades i Sverige den 11 mars 2019. Många kommuner och regioner har tagit fram flerårsbudgetar, verksamhetsplaner, hållbarhetsprogram och regionala utvecklingsstrategier som harmonierar med Agenda 2030. En implementeringsstrategi på EU-nivå kan nu bli svår att passa in ovanifrån till insatser som redan görs nationellt och på lokal och regional nivå. Agenda 2030 har antagits av nationella regeringar på FN-nivå men själva genomförandet har drivits på nerifrån- och upp.

Många medlemsstater och lokala och regionala myndigheter har också kommit långt i arbetet med att ta fram indikatorer för att kunna följa upp agendan. Med anledning av detta avråder SKL att EU tar fram en heltäckande uppsättning nya indikatorer inom hållbar utveckling i EU. De bör bygga på existerande indikatorer och tillgängliga data och uppföljningen skulle kunna ske genom liknande metod som den sociala resultattavlan inom den europeiska planeringsterminen – en *sustainable score board*.

Framtidsscenario två

Framtidsscenario två innebär en mellanväg. EU ska fortsatt integrera de globala målen i all relevant EU-politik, men medlemsstaterna måste inte följa kollektiva åtaganden när det gäller dessa mål. Modellen innebär dock att det blir svårare att nå samstämmighet mellan EU-politik och medlemsstaternas politik.

EU:s insatser ska förstärka de insatser som redan sker på nationell, lokal och regional nivå. EU bygger på flernivåstyre. Kommuner och regioner är en del av EU. Därav kan och ska EU sätta in olika resurser i olika länder för att hjälpa medlemsstater, lokal och regional nivå, näringsliv och civilsamhället att nå de globala målen. Det kräver anpassningar i politiken.

Ett skäl varför en övergripande Agenda 2030-strategi inom EU är att föredra framför den mellanväg som framtidsscenario två erbjuder, ges vid en närmare analys av de globala målen 5 och 10. Inom mål 5 jämställdhet är trenden negativ inom vissa medlemsstater inom EU. Inom mål 10 jämlikhet går EU tillbaka på aggregerad nivå. Detta talar för att EU bör sätta ambitiösa övergripande EU-mål, gå i bräschen och stötta medlemsstater som behöver mer hjälp att nå målen. EU måste visa politiskt mod och engagemang för att ingen medlemsstat ska hamna efter.

Framtidsscenario tre

Framtidsscenario tre innebär att EU fokuserar arbetet på yttre åtgärder för att resten av världen ska hinna ikapp EU. Med det här scenariot koncentrerar EU sina resurser till de länder och regioner som behöver mest hjälp men tar inte fram något dedikerat strategiskt ramverk för detta syfte. SKL välkomnar att man tydligt i EU:s externa åtgärder och utvecklingspolitik vill stötta partnerländer och lokal och regional nivå i partnerländer att nå målen.

I och med att EU är världens största biståndsgivare för att motverka fattigdom och skynda på den globala utvecklingen, kommer unionens arbete med Agenda 2030 vara tongivande globalt. I sammanhanget är det viktigt, vilket kommissionen i olika meddelanden betonat, att den lokala och regionala nivån inom EU och i EU:s partnerländer erkänns som viktiga aktörer för att utrota fattigdomen. Stöd till decentraliseringsreformer, adekvata resurser och stärkt kapacitet på lokal nivå är avgörande för att EU:s partnerländer ska kunna nå målen i Agenda 2030.

Att ensidigt fokusera på den externa dimensionen i EU:s politik i genomförandet av Agenda 2030 vore dock helt förbise principen om universalitet i agendan. EU måste ta en framträdande roll i arbetet för en global hållbar utveckling, vilket kräver ambitionshöjningar både inom och utanför EU. SKL anser därför att framtidsscenario tre är uteslutet.

Fleraktörsplattformen

Under 2017 inrättade kommissionen en plattform för dialog med bland andra civilsamhället, lokala och regionala myndigheter och näringsliv om genomförandet av agendan. SKL anser precis som sin europeiska paraplyorganisation CEMR att fleraktörsplattformen bör permanentas, stärkas och involveras i uppföljning och genomförande av de globala målen. Det är viktigt för att säkerställa inflytande och delaktighet av en bredare massa än enbart EU:s medlemsstaters regeringar och EU:s institutioner.

Sveriges Kommuner och Landstinget

Anders Knape
Ordförande